

Kræfter blandt yngre mindre bemidlede Ffolk; men jeg ser virkelig ingen Grund til, at Staten skal betale deres Undervisning. (Th. Nielsen: De smaa Løbder hos os trænge ogsaa til god Dyrkning!). Ja, i højeste Grad, men det ærede Medlem vil vistnok være enig med mig i, at den Duelighed, der er særlig tjenlig for det mindre Agerbrug, erhverves ikke paa den kongelige Landbohøjskole. Det er ikke hensigtsmæssigt for en ung Mand, der i Fremtiden skal være Husmand, i 2 Aar at studere paa den kongelige Landbohøjskole, selv om Staten betaler det. (Fenger: Men Gaardmændene!) Ja, det er ikke engang hensigtsmæssigt for Gaardmanden, der skal arbejde med sine egne Hænder, at anvende Tid paa en saadan Uddannelse. Der er jo andre Instituter her i Landet; der er jo eet i Odense, paa Næsgaard og flere i Sjælland, og vi have i det Hele taget her i Landet en Række Landvæsensskoler, der ganske anderledes ere afpassede paa Gaardmandsstandens Kærv end Landbohøjskolen. Jeg vilde meget beklage, om man vilde drive dem ind paa Landbohøjskolen, hvis Undervisning er og maa være indrettet paa en ganske anden Maade. (Indvending fra Th. Nielsen!) De maa huske paa, mine Herrer, at jeg talte for alene om Landbohøjskolen og ikke om de andre Instituter. Sagen er den, at jeg i det Hele taget tror, at man efterhaanden noget mere kommer dertil, at man ogsaa paa Undervisningens Omraade hævder at lade de naturlige Forhold raade. Jeg ser ikke rettere, end at det er til stor Skade her i Landet, at vi have søgt i saa høj en Grad kunstig at fremme Undervisningen. Det er efter min Mening ikke til Gavn, at Folk uden Hensyn til, om det betaler sig — her gjælder nemlig ogsaa Spørgsmaalet om Efterspørgslen, Efterspørgslen efter Kræfterne —, drives til de lærde Skoler eller til Universitetet for at faae en kostbarere Uddannelse end Andre. (Stemmer: De blive dog dannede Mennesker!). Ja, det er sandt; de blive dannede Mennesker, men af hvilken Bessaffenhed er denne Dannelse, selv om vi se paa denne Dannelses Karakter? Jeg hører her et æret Medlem give sit Mishag tilkjende og et andet æret Medlem sige: Hør; jeg kan ikke negte, at disse Litraab ikke ere tiltalende eller hærkomne for mig, men naar jeg har den Overbevisning om vor Undervisning, som jeg har fremsat, maa jeg, selv om den mishager det ærede Medlem for Københavns 5te Valgkreds (Wille), gjøre den gjældende og sige, hvorledes jeg opfatter denne Dannelses Karakter. Jeg tror nu, at man endogaa i det Enkelte kunde paavise, hvilken Indflydelse denne Statens Stilling til Uddannelsen har havt her i Landet. Den har givet den en ensformig Karakter, og jeg tror ogsaa, at man i visse Maader med Nette kan sige en doktrinar Karakter. Jeg holder i Grunden ikke af dette Ord, fordi det fra visse Sider er blevet misbrugt, jeg kan endogaa sige paa en skammelig Maade; thi Folk vide i Reglen ikke, hvad „dok-

trinar“ er, og Folk, som ere de allerværste Doktrinarer i Landet, anvende undertiden dette Ord paa Andre uden nogensomhelst Besspielse. Det kan dog ikke negtes, at Dannelsen her i Landet i visse Maader er doktrinar, idet man ikke tager Hensyn til det virkelige Livs Fordringer, men til ensidige Theorier, der som saadanne med Nette kunne betegnes som virkelig doktrinarer, og naar denne Dannelse ikke anvendes til Brug i Livet, men paa en kunstig Maade gjør Folk mere kritiske, end det er godt for Udviklingen i Landet, kan man vel kalde den doktrinar, om jeg endogaa paa Grund af mit Studium og min Besskjæftigelse ikke særlig er i Stand til at paavise dens Indflydelse paa Dannelsens Karakter her i Landet, i ethvert Tilfælde skal jeg da ikke indlade mig derpaa nu, men jeg fremhæver blot, at Dannelsen har denne Karakter. Men dernæst vil dog selv en flygtig Betragtning af Forholdene vise, at hele Udviklingen i Landet lider ved, at Folk blive ved med denne Uddannelsesmaade, da de kunne anvende deres Tid paa bedre Maade. Thi jeg ser ikke, at det er rigtigt at sette Folk til lærde Studier, naar det praktiske Liv har mere Plads for dem. Naar man ser hen til, hvorledes Embedsmændenes Stilling er, og hvorledes de saakaldte literate Professioner ere stillede i Forhold til de Omkostninger, der ere anvendte paa Bedkommendes Uddannelse, og i Forhold til det Arv, hvorpaa de efter Sagens Natur skulde staa i Samsundet, maa man indrømme, at det væsenlig skyldes de kunstige Foranstaltninger fra Statens Side, at de ikke ere stillede saaledes, som de burde være. Det er en betydelig Forudbetaling, Staten giver paa deres Besskjæftigelse. Naar Staten staber en stor kunstig Konkurrence, følger det jo af sig selv, at Bedkommende maa blive lavere betalt, saaledes at endogaa de højeste Embedsmænd faae mindre Indtægter end f. Ex. Bankdirektører, som ere lige med dem stillede, og som f. Ex. Grossererere og Folk i lignende Stillinger, og dette er ganske rigtigt — man kan jo dog ikke betale Mere end nødvendigt; men ser man paa den Stilling, som Folk med denne Uddannelse helst hør indtage i Samsundet, er det dog, netop set fra det specielle Klassestandpunkt, ingenlunde hensigtsmæssigt, at Forholdet vedbliver at være saaledes. Naar man nu undersøger, hvad der er at gjøre for at komme bort fra dette Forhold, er det nødvendigt at formindste Konkurrencen, ligesom det er ogsaa er naturligt, at Staten efterhaanden hører op med selv kunstig at bringe Folk ind i Besskjæftigheder, hvor det ikke er naturligt, at de komme. — Naar jeg her finder Anledning til at fremhæve denne Grundsætning, er det som sagt mindst for Landbohøjskolens Bedkommende; det er langt mere for dette Spørgsmaals Anvendelse paa alle andre Omraader, hvor vi jo af og til komme til at berøre det, ogsaa paa ganske andre Steder end paa Finantsloven. Desværre, naar man vil hævde denne Slags Ting